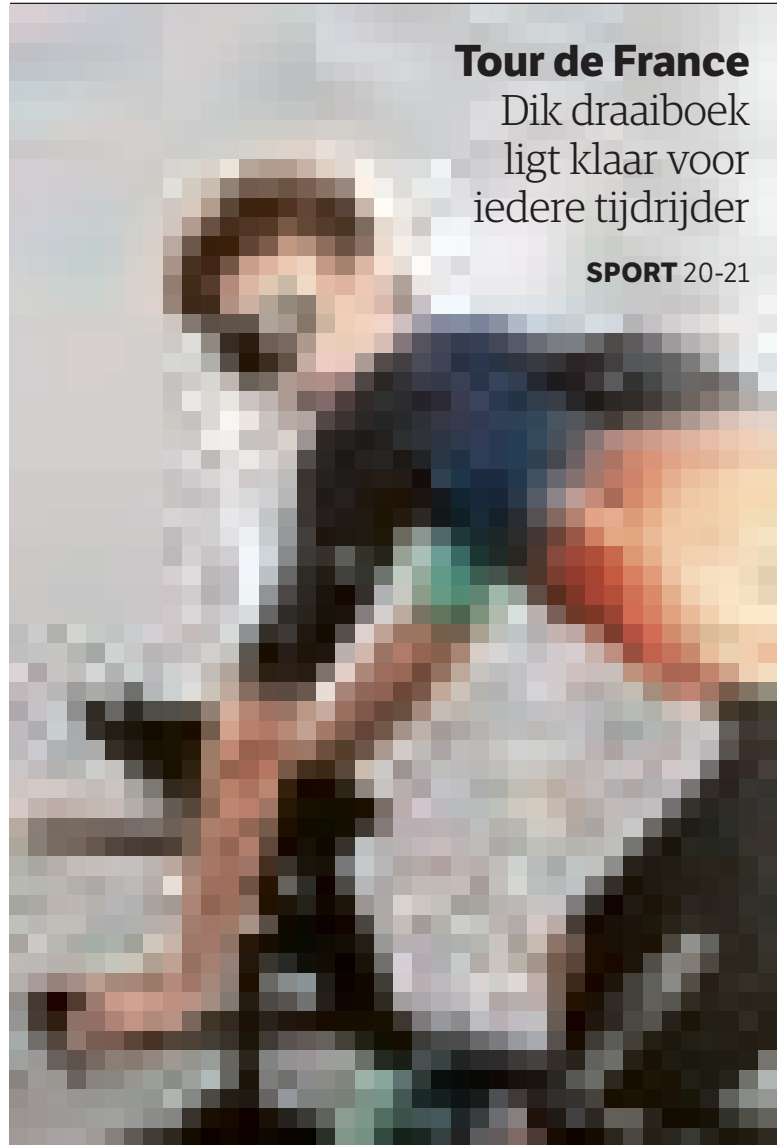

Tour de France
Dik draaiboek
ligt klaar voor
iedere tijdrijder

SPORT 20-21

Nijmegen
Voor defensie is
de Vierdaagse een
militaire oefening

IN HET NIEUWS 4

Italië
Twee zaken met
geweld verdelen
politiek en land

IN HET NIEUWS 7

Kippenboeren
Barst in
vertrouwen
aanklop stikstof

BINNENLAND 12-13

Nexperia-crisis
De chipmaker
durft weer te
dromen van groei

ECONOMIE 18-19

ONDERWIJS

Hiërarchie in groep 8 beïnvloedt het individuele schooladvies

Leraren wegen bij het geven van schooladvies het niveau van de andere kinderen in de klas mee, laat nieuw onderzoek zien.

Nina Eshuis
AMSTERDAM

Twee kinderen met dezelfde score op de Cito-toets in groep acht kunnen toch twee verschillende schooladviezen krijgen, afhankelijk van hun positie ten opzichte van de rest van de klas. Dat wijst nieuw onderzoek van de Erasmus School of Economics uit.

Leraren wegen bij het geven van een schooladvies, dat bepaalt of achtstegroepers naar het vmbo, de havo of het vwo kunnen, bewust of onbewust het niveau van de andere kinderen in de klas mee, laat het onderzoek zien.

Kinderen die het best presteren van de klas hebben een grotere kans op een vwo-advies, ten op-

zichte van kinderen met precies dezelfde Cito-score die niet tot de beste leerlingen van de klas behoren. Omgekeerd geldt hetzelfde: kinderen die het slechtst presteren van de klas, krijgen sneller een vmbo-advies.

„Het kan voor kinderen dus voordelig zijn om in klas te zitten met leerlingen die slechter presteren”, zegt universitair docent Max Coveney, die het onderzoek uitvoerde. Dat is opmerkelijk, omdat eerder onderzoek uitwijst dat een hoog niveau van leeftijdsgenoten er ook toe kan leiden dat kinderen juist gestimuleerd worden om beter te presteren. „Twee interessante effecten met tegengestelde richtingen”, aldus de onderzoeker.

Coveney analyseerde gegevens van zo’n 460.000 leerlingen op

meer dan vijfduizend basisscholen tussen 2006 en 2021, afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De dataset bevat naast Cito-scores en schooladviezen ook achtergrondkenmerken van de leerlingen en latere onderwijsresultaten, zoals het gevolgde niveau op de middelbare school en de instroom op de universiteit. Een aanvullende analyse met soortgelijke gegevens van 1994 tot 2005 laat vergelijkbare resultaten zien.

Ook wanneer wordt gecorrigeerd voor factoren als achtergrond van de ouders, kwaliteit van de leerkracht, of omstandigheden op de dag van de Cito-toets – zoals het weer – blijven de conclusies van de onderzoeker overeind.

De ‘rangorde’ in groep acht kan ook jaren later nog van invloed zijn.

De beste kinderen van de klas hebben ook meer kans om door te stromen naar de universiteit, laat het onderzoek zien.

Kansenongelijkheid

En het treft niet ieder kind in dezelfde mate. Het effect is sterker bij leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond en leerlingen uit een lager sociaaleconomisch milieu. Zij hebben de grootste kans op een vmbo-advies als zij bij de slechtst presterende kinderen van de klas horen. „Het lijkt erop dat het kansenongelijkheid in het onderwijs kan vergroten”, zegt Coveney.

Wat het effect verklaart kan Coveney niet precies vaststellen, al geeft de onderzoeker twee mogelijke redenen. Het zou kunnen dat

leerkrachten de klasrangorde onbewust meenemen als maatstaf bij het beoordelen van de leerlingen. „Het inschatten van de capaciteiten van een kind is heel ingewikkeld. Onbewust bepalen ze dat wellicht aan de hand van de prestaties van de rest.”

Ook zou kunnen meespelen dat de beste kinderen van de klas meer zelfvertrouwen ontwikkelen over hun capaciteiten. „Als ze kennismaken met een nieuw concept weten ze: ik kan dit wel aan. Kinderen die lager scoren denken misschien eerder: school is blijkbaar niets voor mij.” Dit zelfvertrouwen heeft mogelijk ook weer invloed op hoe een leerkracht naar

Lees verder op pagina 2

MARITIEME SPANNINGEN

Schietoefening Rusland in de buurt van Britse kust

Tijdens de militaire oefening van het Russische oorlogsschip Neustrashimy werd met scherp geschoten.

Bobby Uilen
AMSTERDAM

Een Russisch oorlogsschip heeft maandag een schietoefening uitgevoerd op ongeveer 70 kilometer afstand van de Britse havenstad Plymouth. Het schip, genaamd Neustrashimy, kondigde kort voor aanvang de oefening aan bij een patrouilleschip van de Britse marine. Tijdens de oefening bevond het schip zich op internationale wateren. Bij de oefening werd met scherp geschoten.

De oefening begon om 09.30 uur lokale tijd (10.30 uur Nederlandse tijd) en duurde een half uur. Zolang de juiste veiligheidswaarschuwingen worden afgegeven, is een dergelijke oefening legaal. Het is wel uitzonderlijk dat een schietoefening zo kort van tevoren wordt aangekondigd en zo dicht bij een ander land plaatsvindt. De net aangestelde Britse minister van Defensie Wes Streeting noemt de Russische oefening dan ook „onverantwoord”.

De Russen zouden het Britse patrouilleschip HMS Tyne dat hen

schaduwde hebben verzocht om zich op een veilige afstand te positioneren, dat melden ongespecificeerde bronnen aan de BBC. Daaraan gaf de Royal Navy gehoor. Een woordvoerder van het Britse Ministerie van Defensie verklaart dat de Britse marine de activiteiten van het schip wel „nauwlettend volgde”. Ook een Frans militair vliegtuig hield de Neustrashimy tijdens de oefening in de gaten.

De Britse krant *The Guardian* schrijft dat het Russische fregat 130 meter lang is, en bewapend is met anti-scheepsraketten, een kanon dat vijftig schoten per minuut kan afvuren, en machinegeweren.

Onafgebroken toezicht

De Neustrashimy verving eerder deze maand het fregat Admiral Gorovich. Dat kwam in juni nog in het nieuws nadat het waarschuwingsschoten afvuurde op een Brits zeiljacht van twee zestigers in het Kanaal, vlak bij Britse wateren. Kort daarvoor onderschepte het Verenigd Koninkrijk een olietanker uit de Russische schaduwvloot.

De oefening komt dus op een moment dat de maritieme spanning tussen Rusland en het Verenigd Koninkrijk hoog is. De Britse Royal Navy schreef eind juni naar aanleiding van het incident met het zeiljacht dat het al bijna drie maanden onafgebroken toezicht hield op de „toegenomen Russische marineactiviteit” en „24 uur per dag paraat staat”.

Met een iets versoberd ‘**Rotterdam Rocks**’ wint architectenbureau MVRDV de ontwerpwedstrijd.
AFBEELDING MVRDV

ARCHITECTUUR ROTTERDAM

Debat in 010: iconisch groen kunstwerk of ‘greenwashing’ in de bouwsector?

Met een ontwerp van zeven gestapelde ‘rotsen’ wint het Rotterdamse MVRDV de ontwerpwedstrijd voor een nog te bouwen ‘duurzaam icoon’ op Rotterdam-Zuid. De wedstrijd zorgde eerder voor discussie onder architecten: kan zo’n ambitieus, nieuw gebouw wel duurzaam zijn?

Melle van Maanen
AMSTERDAM

Met ‘Rotterdam Rocks!’ wint het Nederlandse architectenbureau MVRDV de internationale ontwerpwedstrijd voor Shift Embassy, een veelbesproken, nog te bouwen ‘duurzaam icoon’ in de nieuwe wijk Waterkant in Rotterdam-Zuid. Het ontwerp werd gekozen uit vijf finalisten van gerenommeerde internationale architectenbureaus. MVRDV ontwierp eerder al twee blikvangende gebouwen in Rotterdam: de Markthal en het Depot van Museum Boijmans Van Beuningen. De kosten van het project worden geschat op 240 miljoen euro. Initiatiefnemer Don Ritzen, ondernemer en een van de oprichters van startup-investeringsbedrijf Rockstart, wil dat bedrag samen met andere particuliere investeerders bij elkaar brengen.

Het project Shift Embassy, dat eerder naar buiten werd gebracht onder de naam Shift Landmark, moet volgens de initiatiefnemers „een belangrijke culturele trekpleister in Rotterdam” worden, dat bezoekers moet „inspireren om bij te dragen aan een grootschalige ecologische en maatschappelijke verandering”. Dat wil het doen met een kunstverving, het vertellen van verhalen van duurzame ondernemers, en door mensen tips voor een duurzamere leefstijl te geven. Bedrijven,

overheden, lokale organisaties en buurtbewoners kunnen er ruimtes huren. Er moeten een hotel en restaurant komen. En er zijn plannen voor een openbaar verticaal park, met een betaald en een publiek uitzichtpunt. In 2031 wil de organisatie haar deuren openen.

De eerder gekozen naam, Shift Landmark, is veranderd naar Shift Embassy. Die aanpassing volgt op een onder architecten levendige discussie of iconische architectuur op deze manier nog wel als instrument voor *city marketing* moet worden gebruikt, zoals dat in de jaren negentig met bijvoorbeeld bijzondere musea werd gedaan.

Met de nieuwe naam wil de organisatie de nadruk leggen op de functie van het gebouw, in plaats van op het gebouw zelf, legt initiatiefnemer Ritzen uit in een videogesprek. „Een ambassade is een plek waar iedereen welkom is, waar je thuisvoelt, waar ontmoeting plaatsvindt. De architectuur is een middel om mensen te inspireren.”

Debat over duurzaam bouwen

Vanuit de architectuurwereld werd eerder kritisch gereageerd op het voorgenomen bouwproject. Vooral het bouwen van een nieuw, groot gebouw als icoon voor duurzame toekomst wordt door critici ongeloofwaardig gevonden. „Greenwashing in de bouwsector”, schreef het Architectes Climate Action Network. Reno-

De nieuwe wijk Waterkant in Rotterdam-Zuid

vatie, hergebruik en bouwen met natuurlijke materialen worden in de architectenwereld steeds meer als de toekomst gezien. Shift Embassy zal door het gebruik van staal en beton juist aanzienlijke CO₂-uitstoot genereren.

Dat het gebouw veel (vliegende) internationale toeristen wil trekken, viel ook niet in goede aarde. Shift Embassy stelde eerder als ambitie om jaarlijks één miljoen bezoekers te trekken. Dat is nu 700.000 geworden. Ter vergelijking: Fenix Museum, het nieuwe kunstmuseum over migratie in Rotterdam, trok in het eerste jaar 500.000 bezoekers. Ritzen verwacht dat de klimaatwinst door bewustwording en het aanpassen van levensstijl vele malen groter is dan de bouwuitstoot.

Klaterende waterval

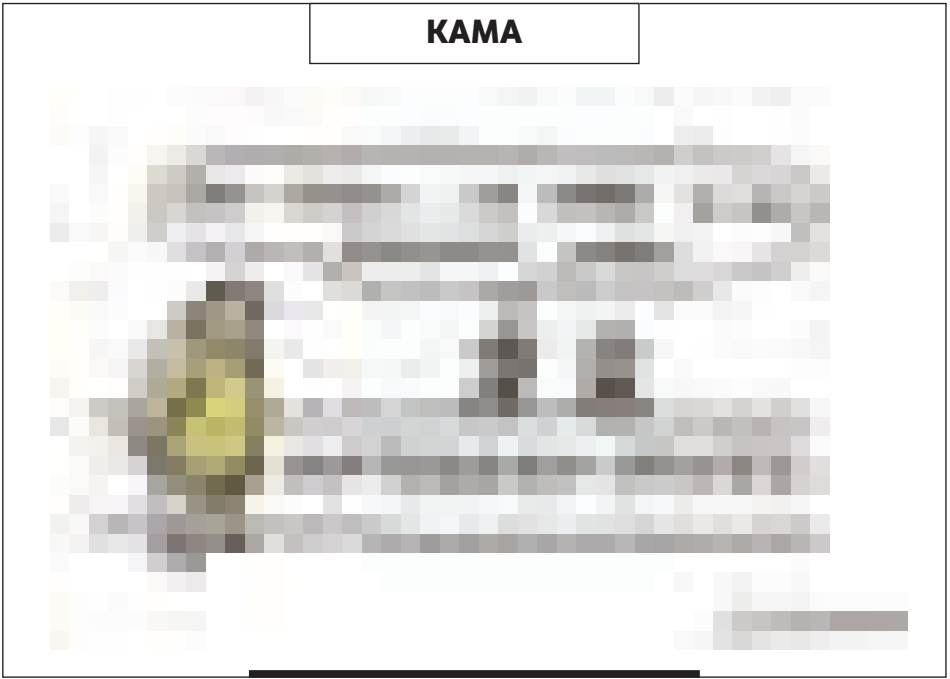
MVRDV’s ontwerp – een ensemble van begroeide, gestapelde rotsen met een klaterende waterval – heeft sinds de nominatie een aantal wijzigingen ondergaan. De eerdere versie riep de associatie op met Frank Lloyd Wrights wereldberoemde *Falling Water*, een gestapelde villa aan een waterval in de Amerikaanse staat Pennsylvania. In de nieuwste versie is de waterval niet meer zichtbaar, maar „geïntegreerd als stroompjes in de poreuze huid” van het gebouw, vertelt architect Winy Maas van MVRDV. Het gebouw is iets minder hoog en

Een nieuw, groot gebouw als icoon voor duurzame toekomst wordt door critici ongeloofwaardig gevonden

telt nu zeven in plaats van elf rotsen. De looproute van het verticale park is niet meer in de rotsen gebouwd, maar loopt via trappen erlangs. Het aangepaste ontwerp oogt minder groen dan voorheen.

In het verleden werden ontwerpen van MVRDV in de uitvoering wel eens sterk versimpeld ten opzicht van het eerste ontwerp. Zoals de *Marble Arch Mound* in Londen, dat door *The Guardian* als „Mound Zero” werd omgedoopt. Dreigt zo iets opnieuw te gebeuren? Met een bouwbudget van 115 miljoen euro zijn volgens Maas de „kernwaarden van het ontwerp” gegarandeerd: de rotsen, de grotten binnenin, het verticale park en de poreuze huid met verschillende structuren. Daarop zal vegetatie groeien; van mossen tot varens en boompjes. „De biodiversiteit is juist verrijkt”, aldus Maas.

Rotterdam Rocks! moet de weg plaveien voor een alternatieve duurzame architectuur, vertelt Maas. Staal afkomstig van olieboortorens wordt hergebruikt en aan elkaar gesmeed, en bepaalt zelfs deels de uiteindelijke vorm van het gebouw. De betonconstructie wordt zo efficiënt mogelijk gemaakt middels 3D-printen. De poreuze huid, ontwikkeld met kunstenaar Joris Laarman, moet ruimte bieden aan biodiversiteit. Het wordt een „experiment met duurzaam bouwen”, gericht op „innovatie in de bouwsector”, aldus Maas.

Sommige kinderen sterker getroffen

» Vervolg van voorpagina

de groepachters kijkt, aldus Cove-ney.

Hoogleraar onderwijs-economie Carla Haelermans van Maastricht University, die niet betrokken is bij het onderzoek, vindt het ook wel logisch dat leerkrachten de verhoudingen in de klas meenemen bij het schooladvies. „Leraren nemen in het advies alle informatie mee die ze, bewust of onbewust, over een kind hebben. De verhoudingen in de klas kunnen ook een informatieve indicator zijn.”

Momentopname

De aanname die de onderzoekers doen, is dat de eindtoets de beste voorspeller is voor de capaciteiten van een kind. „Dat hoeft niet altijd zo te zijn”, zegt de hoogleraar. „Een toets is ook maar een momentopname. Er zijn leerlingen die dichtklappen, omdat de druk zo hoog is. Anderen krijgen bijles en scoren juist heel hoog.”

Tegelijkertijd is bekend dat lera-

ren de thuissituatie van leerlingen soms meewegen bij het schooladvies, waardoor onder meer kinderen met praktisch geschoolde ouders en ouders met een lager inkomen, structureel ondergeadviseerd worden. Haelermans: „Uiteindelijk is een goed schooladvies een combinatie van de toetsresultaten en de inschatting van de leraar.”

De meest recente gegevens die zijn meegenomen in het onderzoek komen uit 2021. Sindsdien is de eindtoets vervangen door de doorstroomtoets, en is er ook iets veranderd bij de advisering van groepachters. Scholen moeten het schooladvies tegenwoordig in principe bijstellen als een leerling bij de toets op een hoger schoolniveau uitkomt dan de leerkracht heeft geadviseerd.

Mogelijk verzacht dit het rangorde-effect in de klas, omdat kinderen op basis van een hoger toetsresultaat toch naar een hoger niveau kunnen. Haelermans: „Het huidige onderwijssysteem heeft eigenlijk al een mechanisme ontwikkeld om hiermee om te gaan.”